



บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่มีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ประเทศนั้นก็ประสบผลสำเร็จในทุกด้านไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ก็เพราะการพัฒนาประเทศต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนก็คือ กระบวนการทางการศึกษานั้นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิคคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 3) การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้แก่ประชาชนในวัยเรียนให้ทั่วถึงและทัดเทียมกันทั้งประเทศ ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา จึงเป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 26) แต่อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมายังพบว่าการศึกษาในระดับนี้ยังมีปัญหา อุปสรรคหลายอย่าง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา หลักสูตร ตลอดจนความแตกต่างของคุณภาพการศึกษา

จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ผ่านมามีปัญหาและอุปสรรคมากมาย กังจะขอนำผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 มาแสดงบางประการดังต่อไปนี้

ปัญหาทางด้านตัวหลักสูตรแม้พบพบว่า หลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นอุดมคติมากเกินไป ครูไม่สามารถแปรให้เป็นการปฏิบัติจริงได้ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และครูไม่เข้าใจจุดหมายโครงสร้างของหลักสูตร (สวัสดิ์ นิเทศรววิทย์ 2525 : 25-26) อาจเป็นเพราะการทำความเข้าใจหลักสูตรเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ทำให้ครูไม่อยากศึกษาคำหลักสูตรหันมาศึกษาแผนการสอนและคู่มือ ซึ่งพอจะศึกษาได้ง่ายกว่า นอกจากนั้นผู้ที่ควรทำ

หน้าที่ชี้แนะให้ครูเข้าใจโครงสร้างของหลักสูตรคือ ศึกษาวิเคราะห์และผู้บริหารโรงเรียน  
 ก็ไม่ทำหน้าที่ของตนให้ดี หรือให้ความรู้ความเข้าใจโครงสร้างของหลักสูตร จึง  
 ทำให้ไม่มีผู้ชี้แนะ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ สงบ พงษ์อารยะ และคณะ  
 (2526 : 61-64) พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรประถมศึกษา แต่ไม่สามารถ  
 ปฏิบัติตามหลักสูตรได้อย่างครบถ้วนทางค่านี้อาหาของหลักสูตร ศูนย์พัฒนาหลักสูตร  
 (2526 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) เสนอรายงานว่า เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย  
 บางเรื่องไม่เหมาะสมกับเด็กวัยประถมศึกษา เนื้อหาของกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพพื้นย  
 แต่ให้เวลาสอนมาก ในขณะที่เนื้อหาวิชาภาษาไทย ครูเห็นว่าเนื้อหามาก แต่ให้  
 เวลาสอนน้อย ทางค่านี้อาหาของกลุ่มประสบการณ์พิเศษภาษาอังกฤษหลายตอนไม่  
 สอดคล้องกับชีวิตเด็กไทยทั่วไป ส่วนทางค่านี้อาหาของแผนการสอนและคู่มือ  
 ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) เสนอว่า ครูเห็นว่าบรรจุเนื้อหา  
 มากจนสอนไม่ทันเวลา กิจกรรมบางอย่างก็เสนอไว้ในแผนการสอนยากต่อการ  
 ปฏิบัติจริง

ในค่านี้อาหาการเรียนการสอน ครูเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพด้านคุณลักษณะและ  
 ทัศนคติเพียงพอ แต่ยอมรับว่าความรู้และทักษะยังไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตร  
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้เกิดลักษณะที่ดีแก่เด็ก (ทองคำ ชูคำ 2524 : 196)  
 ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 60-64) พบว่าในปัจจุบัน  
 การเรียนการสอนของครูยังเป็นการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน ครูมีพฤติกรรมการสอน  
 อย่างเดิม เน้นเนื้อหามากกว่าปฏิบัติจริง ครูยังไม่พัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความ  
 ต้องการของหลักสูตร นักเรียนมีการร่วมกิจกรรมน้อยมาก เช่นเกี่ยวกับสำนักงาน  
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2524 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการ  
 การประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 18) ที่พบว่า ครูยังเป็นศูนย์กลางที่ทำหน้าที่  
 ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด  
 และใช้วิธีการอบรมเป็นสำคัญ ในการเรียนการสอนของครูใช้การอธิบายมากที่สุด  
 รองลงมาคือ ให้นักเรียนอ่าน ทอบคำถาม ร้องเพลง การถามนักเรียน การเรียน  
 กระจกานคำ การอ่านนำหรืออ่านพร้อมนักเรียน ครูจะใช้การสังเกตนักเรียนเฉพาะ  
 ในขณะที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัย อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับ  
 หลักสูตร 2503 กับหลักสูตร พ.ศ. 2521 ครูมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน ก็มีแนวโน้ม

ว่าครูที่สอนตามหลักสูตร 2521 ใช้เวลาในการพูด การบรรยายน้อยกว่า เน้นเนื้อหา  
น้อยกว่า ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร 2521 ถัดๆ ถัดๆ ออก  
ถัดๆ มากกว่านักเรียนในหลักสูตร 2503 นอกจากนี้สมพงษ์ พลสมบูรณ์ (2524 :  
35) ยังพบว่า พฤติกรรมของครูแต่ละภาคไม่แตกต่างกัน ครูและนักเรียนเน้นการพูด  
โดยใช้เวลาครึ่งหนึ่งของเวลาทั้งหมดและจากการศึกษาผลการใช้หลักสูตร การสอน  
มักจะเน้นกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้เท่านั้น กลุ่มอื่นไม่เน้น โดยเฉพาะกลุ่ม  
การงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งตรงกับผลการใช้หลักสูตร 2521 ของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ  
2525 : 7-13) พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม คือ ครูบรรยาย นักเรียน  
นั่งฟัง มีการซักถามเป็นเพียงส่วนน้อย การสอนไม่เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด  
กล่าวคือ การสอนมักเน้นกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้เท่านั้น กลุ่มอื่นไม่เน้น  
โดยเฉพาะกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ

ปัญหาทางด้านการเรียน พบว่า ผู้บริหารไม่ส่งเสริมให้มีการจัดทำ จัดทำ  
สื่อการเรียนการสอน เพราะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ในขณะเดียวกัน แจ่มจันทร์  
ปรีชาวิชัย (2522 : 111) พบว่าผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำในการผลิตสื่อและการ  
ใช้สื่อการสอนที่ดี นอกจากนั้น สายสมร ทิวศิษ (2525 : 147-171) ยังพบว่า  
โรงเรียนได้รับงบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นและมี  
ราคาแพง เช่น พจนานุกรม เครื่องชั่ง 磅 วัต ภาดา สื่อที่ครูสามารถผลิตได้เองก็  
ไม่สามารถจะหาเวลาว่างพอที่จะทำ เพราะต้องสอนหลายกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งตรงกับ  
ที่ แจ่มจันทร์ ปรีชาวิชัย (2522 : 111) พบว่า ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน  
เพราะมีเวลาว่างน้อย ขาดงบประมาณด้านการจัดทำสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน  
ขนาดเล็กไม่มีอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย และมีความยากลำบากในการจัดซื้อวัสดุ  
สิ้นเปลืองที่โรงเรียนต้องการ ครูบางคนต้องไปช่วยงานด้านอื่นของทางราชการ จึงมี  
ภาระเพิ่มจนไม่สามารถผลิตสื่อได้

ปัญหาทางด้านการจัดและประเมินผล พบว่าครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความ  
เข้าใจวิธีการประเมินผลการเรียน และไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน  
ครูยังยึดติดกับการวัดผลแบบเก่า คือการใช้ข้อทดสอบประเมินผลนักเรียน ครูไม่สามารถ  
สร้างแบบประเมินผลระหว่างเรียน ไม่ว่าจะเป็นแบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบ

สัมภาษณ์ได้ จึงไม่มีการวัดผลระหว่างเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนตามหลักสูตร  
 ท้องการ นอกจากนั้น บางโรงเรียนครูก่อสร้างเครื่องมือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้  
 เอง เนื่องจากภาระการสอนของครูมีมากอยู่แล้ว จึงสร้างเครื่องมือได้ไม่ครบถ้วน  
 ทุกจุดประสงค์ บางจุดประสงค์จึงให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์โดยไม่มีการประเมิน  
 หรือมีการประเมินก็ขาดหลักฐานการประเมินตามจุดประสงค์ในสมุด ป. 02 ไม่เป็น  
 ปัจจุบัน เพราะไม่ได้ประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการ  
 การประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 38-39)

การประเมินผลที่ครูพบว่าปัญหามากที่สุดคือ การประเมินผลระหว่างเรียน  
 เพราะครูยังใช้ข้อสอบวัดผลเอาคะแนนนักเรียน ไม่สามารถจัดทำแบบวัดพฤติกรรม  
 หรือลักษณะนิสัยอื่นได้ และเมื่อให้นักเรียนทำแบบทดสอบแล้วก็ไม่นำผลการประเมิน  
 มาปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียน ประเมินเพียงเพื่อให้นักเรียนผ่านจุด  
 ประสงค์เท่านั้น นอกจากนั้นการประเมินผลระหว่างเรียนยังทำไม่สม่ำเสมอ จึงไม่  
 มีการสอนซ่อมเสริมระหว่างเรียน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาค้นคว้าการใช้หลักสูตรของ  
 กรมวิชาการจากจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 51 จังหวัด (กรมวิชาการ 2525 : 7-13)  
 พบว่า การประเมินผลไม่ถูกต้องตามแนวปฏิบัติของหลักสูตรใหม่ บางแห่งมุ่งเน้น  
 การวัดผลแบบข้อเขียนเพียงอย่างเดียว ไม่มีหลักฐานการวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม  
 ผลการประเมินก็มีใต้นำมาพัฒนาการเรียนการสอนแต่อย่างใด และวัลภา อารีรัตน์  
 (2523 : 75) พบว่าครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีปัญหาในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับ  
 วิธีปฏิบัติในการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน ความเข้าใจในการแยกจุดประสงค์  
 การเรียนรู้แต่ละข้อจากสมุดประจำชั้น เพื่อวัดพฤติกรรมนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและ  
 ปัญหาของการประถมศึกษา โดยวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทั้งส่วนที่เป็นปัจจัย กระบวนการ  
 การและผลผลิต พบว่า ปัญหาคุณภาพการประถมศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของระบบการ  
 ประถมศึกษาโดยตรงที่สำคัญที่สุดมีดังนี้คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา  
 แห่งชาติ น.ป.ป. : 84-88)

ก. ปัญหาความขาดแคลน ความไม่เสมอภาคและคุณภาพของปัจจัยในการ  
 จัดการศึกษา คือโรงเรียนต่าง ๆ ยังขาดแคลนและไม่ได้รับความเสมอภาคในการ

กระจายทรัพยากรอันเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เสมอภาคทางด้านคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิต

ปัญหาทางด้านคุณภาพของบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษานั้น ปัญหาของครูอยู่ที่พื้นความรู้และความสามารถในการสอน ปัญหาของนักเรียนอยู่ที่คุณภาพพื้นฐานทางวัฒนธรรมและแรงจูงใจในการเรียน

ข. ปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการ ในแง่ของการปฏิบัติปรากฏว่า ยังมีการกระทำหลายอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษายังไม่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ เช่น ความล่าช้าของการบริหารระดับอำเภอและจังหวัด ความล่าช้าในการส่งเอกสารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ เนื่องจากครูขาดความรู้และความเข้าใจเรื่องดังกล่าว การจัดส่งการเรียนการสอน รวมทั้งบริการการนิเทศและการแนะแนวยังไม่เพียงพอและทั่วถึง การพัฒนาบุคลากรยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร

ส่วนในแง่ที่เป็นผลของการปฏิบัตินั้น มีสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องปรับปรุงการปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น คืออัตราการเข้าชั้นยังอยู่ในระดับสูง จากสถิติการศึกษา 2525 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 21-24) มีอัตราการเข้าชั้นโดยเฉลี่ยทุกชั้น (ไม่รวมชั้นประถมปีที่ 1) ทั้งประเทศร้อยละ 5.13 เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมปีที่ 1 สูงถึงร้อยละ 14.88 นอกจากนี้อัตราการออกกลางคันก็ยังอยู่ในระดับสูงมาก เฉพาะเด็กที่ออกเมื่อจบชั้นประถมปีที่ 4 มีถึงร้อยละ 42

ค. ปัญหาคุณภาพของนักเรียนในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อีกทั้งยังมีความแตกต่างกันมาก ตามสภาพภูมิศาสตร์และขนาดของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับชนบท นอกจากนี้ ยังพบว่า โรงเรียนร้อยละ 89 ซึ่งอยู่ในชนบทนั้น จัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร

คุณภาพของนักเรียนในแง่คุณสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต คือการคิดเป็นทำเป็น แม้ปัญหาเป็น มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองดี อันเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

แต่มีผลต่อเนื่องในอนาคตนั้น คุณสมบัติดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

เขตการศึกษาในภาคตะวันออกของประเทศไทยก็มีปัญหาการใช้หลักสูตร  
ประถมศึกษา 2521 จากการสำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหาของภาคนี้ พบว่า มีปัญหา  
ในด้านการทบทวนซ้ำชั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 :  
ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ตารางที่ 1 อัตราการทบทวนซ้ำชั้นของนักเรียนในภาคตะวันออก

จังหวัด	อัตราการทบทวนซ้ำชั้น			
	ปี 2521	ปี 2522	ปี 2524	ปี 2525
ฉะเชิงเทรา	14.31	8.80	9.37	10.59
ปราจีนบุรี	15.33	11.67	12.27	10.91
นครนายก	14.77	11.11	6.97	6.87
ชลบุรี	10.11	10.03	8.39	6.13
จันทบุรี	10.97	11.58	8.57	4.67
ระยอง	8.44	7.02	5.54	5.51
ตราด	10.06	8.28	8.03	8.54

การมาเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่สม่ำเสมอ อัตราการมาเรียน  
ต่ำกว่าชั้นอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 154) ทาง  
ด้านความสามารถขั้นพื้นฐานของนักเรียน พบว่า ในจังหวัดปราจีนบุรี พื้นฐานทางด้าน  
ภาษาไทย อยู่ในเกณฑ์ทางการเรียนทั้งภาษาไทยและคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ (สำนักงาน  
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 130-167) ตรงกับการรายงานของ  
จังหวัดนครนายก พบว่า ความสามารถพื้นฐานทั้งคณิตศาสตร์และภาษาไทยสูง-ต่ำกว่า  
ครึ่งหนึ่งเพียงเล็กน้อย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 12)

ทางค้ำสภาพและปัญหาเกี่ยวกับตัวครูนั้น พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรา อัครา  
 กำนัลครูไม่พอ ครูไม่ครบชั้น บรรจครูซ้ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ  
 2525 : 96) ในจังหวัดปราจีนบุรีโรงเรียนขนาดเล็บบรรจครูคึกจากจำนวนนักเรียน  
 ทำให้ครูไม่ครบชั้น คุณภาพการเรียนการสอนจึงต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา  
 แห่งชาติ 2525 : 157) ทางค้ำจังหวัดชลบุรี ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนชั้น  
 ป.1-2 ค่อนข้างน้อยมากและมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี (ลักษณะ สมเชื้อ 2524 : 103)  
 ในค้ำการสอนนั้นจังหวัดจันทบุรี ครูขาดความตั้งใจสอนอย่างจริงจัง กระบวนการสอน  
 ส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 :  
 154) ถึงแม้ครูได้รับการอบรมการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่มาแล้ว แต่ครูมีปัญหา  
 ในการใช้แผนการสอนและหลักสูตรแม่บท ครูนำผลการอบรมมาใช้้น้อยมาก (ลักษณะ  
 สมเชื้อ 2524 : 104) ครูมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและให้ค้นคว้า ครูขาด  
 ประสบการณ์ในการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด  
 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ในค้ำสื่อการเรียน ปรากฏว่าในจังหวัดจันทบุรีโรงเรียนชาควิสศุอุปกรณ  
 ษาคคลนเครื่องมือและหนังสือเรียน ครูไม่สนใจจัดหา จักทำอุปกรณการสอน  
 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 154) ครูขาดประสบการณ์  
 ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด  
 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) สำหรับจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า อุปกรณการเรียน  
 การสอนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือ มีแต่ไม่เพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการ  
 การศึกษาแห่งชาติ 2525 : 45)

ทางค้ำการประเมินผลนั้น จังหวัดตราดรายงานว่า ครูไม่ค่อยได้ประเมินผล  
 ก่อนเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)  
 ประไพ วัฒนพงษ์ (2525 : 126) ได้กล่าวถึงปัญหาการวัดและประเมินผลตาม  
 หลักสูตรประถมศึกษา 2521 พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด  
 ฉะเชิงเทรา มีปัญหามากในเรื่องการสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการวัดและประเมินผล  
 การเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาของการประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้มาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ จึงต้องเร่งดำเนินการแก้ไข โดยจัดให้มีโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา การดำเนินงานของโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาทั่วประเทศ และสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและสื่อประสม ใ้แก่ เทปโทรทัศน์ สไลด์ และแผ่นโปร่งใสสรุปบทเรียน นำไปใช้อบรมครูผู้สอนในสังกัด จำนวน 329,374 คน ให้ได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยใช้สื่อประสมแทนการบรรยายของวิทยากร มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ค้นคว้าหาความรู้ ฝึกทักษะการปฏิบัติด้วยตนเอง วิธีการดำเนินงานโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ในขั้นแรกคณะปฏิบัติงานโครงการฯ ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม และจัดทำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองแก่ครูประถมศึกษาจำนวน 20 เล่ม สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการฝึกอบรมมีดังนี้คือ ฝึกอบรมให้แก่คณะปฏิบัติงาน จำนวน 15 คน เพื่อให้เป็นวิทยากรต้นแบบ จากนั้นวิทยากรต้นแบบไปฝึกอบรมวิทยากรแกนนำระดับจังหวัดจำนวน 292 คน ต่อมาคณะปฏิบัติงานโครงการได้จัดให้มีการฝึกอบรมนำร่องเพื่อทดลองสื่อประสมและกระบวนการฝึกอบรมและนำมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อฝึกอบรมนำร่องแล้ววิทยากรแกนนำระดับจังหวัดจัดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำระดับอำเภอ เพื่อจะได้จัดฝึกอบรมให้แก่ครูตามฐานกลุ่มโรงเรียนต่อไป สำหรับวิธีการฝึกอบรมครั้งนี้ จะจัดช่วงเวลาการฝึกอบรมเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 ใช้เวลา 3 วัน ให้ครูศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ที่หน่วยฝึกอบรม ช่วงที่ 2 ใช้เวลา 9 วัน ให้ครูนำแบบฝึกปฏิบัติในชุดฝึกอบรมไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเองที่โรงเรียน ช่วงที่ 3 ใช้เวลา 2 วัน ให้ครูนำผลการฝึกปฏิบัติมารายงาน ณ จุดฝึกอบรมเดิม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การดำเนินการโครงการใด ๆ ก็ตามควรจะได้รับประเมิน เพื่อจะได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจในโครงการฝึกอบรม เพื่อตัดสินใจคุณค่าของโครงการฝึกอบรม และเพื่อมุ่งชี้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของการวางแผนการฝึกอบรม ตลอดจนกระบวนการฝึกอบรม ประถมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาอยู่หลายโครงการ แต่ยังไม่ได้



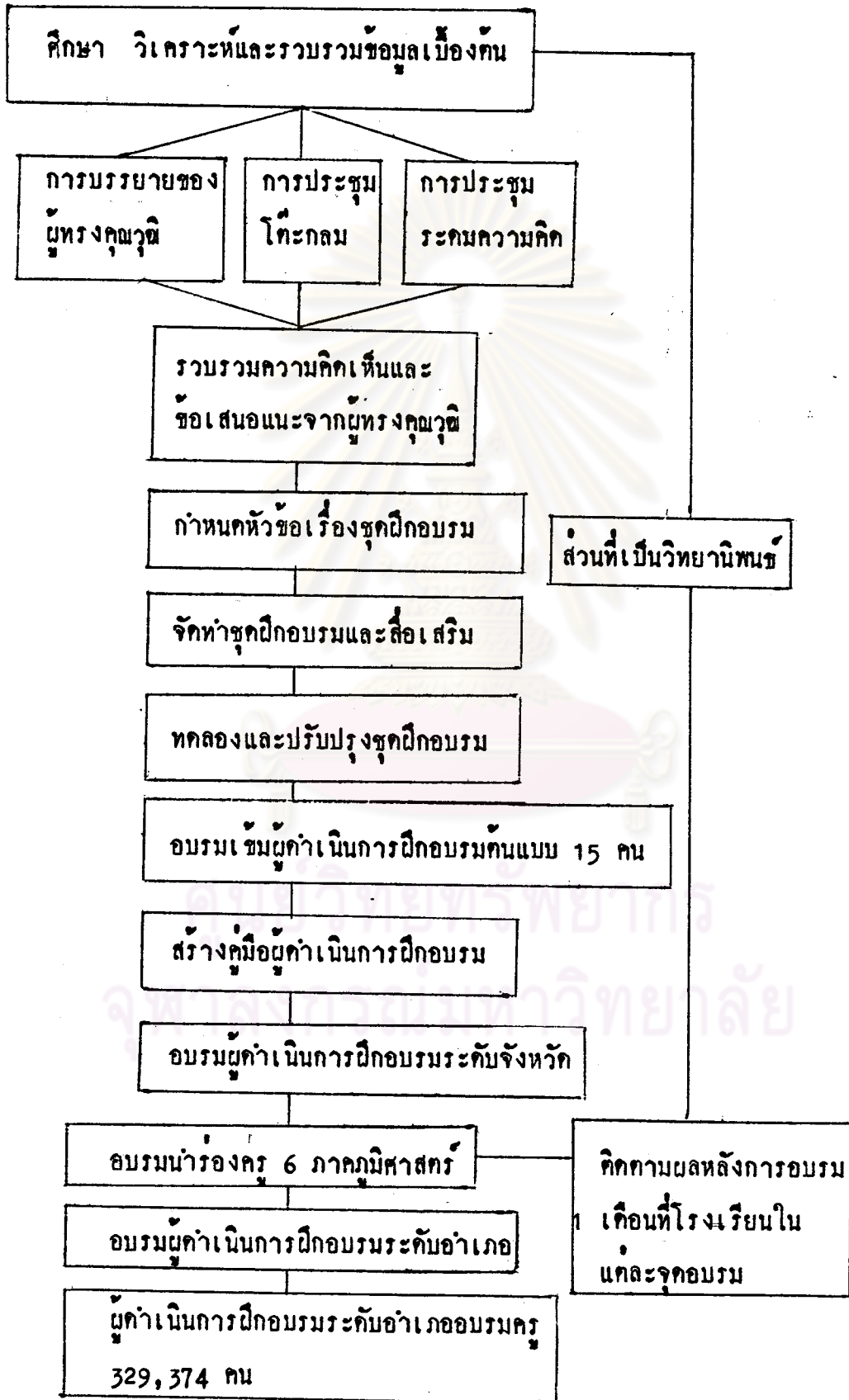
รับการประเมินผลและติดตามผลอย่างเป็นระบบเลย ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการประเมิน โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา โดยศึกษาเฉพาะ การฝึกอบรมนักร้องในภาคตะวันออก เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาใช้ในการฝึกอบรม ครูในภาคตะวันออก และจะได้นำรูปแบบ กิจกรรม และกระบวนการของการฝึกอบรม ไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในภาคตะวันออก ตลอดจนผลการประเมินจะเป็นประโยชน์ แก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงโครงการและเพื่อเป็นประโยชน์แก่ ผู้สนใจในการประเมินโครงการฝึกอบรมครูประถมศึกษาในโอกาสต่อไป

อนึ่ง ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการสนับสนุนส่งเสริมและอุปสรรคต่อการนำ ความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน ของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักร้องใน ภาคตะวันออก เพื่อศึกษาว่าเมื่อครูได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว ครูมีสภาพการปฏิบัติงาน ที่เป็นการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้อย่างไรบ้าง ทั้งใน ด้านตัวครูเอง หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการนำความรู้ไปใช้ของครู เช่นการนิเทศ การสนับสนุนทางวิชาการ อัตราเวลาสอน เป็นต้น

การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถม ศึกษา ซึ่งศึกษาเฉพาะการฝึกอบรมนักร้องในภาคตะวันออก ผู้วิจัยจะประเมินตั้งแต่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมนักร้อง และติดตามผลการฝึกอบรมนักร้องใน ภาคตะวันออก ทั้งแผนภูมิแสดงการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน  
ของครูประถมศึกษา



### วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษา  
ในโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในขณะที่เข้ารับการ  
ฝึกอบรมนักร้องในภาคตะวันออก
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักร้องในภาค  
ตะวันออก
4. เพื่อประเมินความเชื่อเกี่ยวกับแนวทางการเรียนการสอนของผู้เข้ารับ  
การฝึกอบรมในภาคตะวันออก
5. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักร้องในภาค  
ตะวันออก
6. เพื่อศึกษามาประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในด้านการนำความรู้  
จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน
7. เพื่อศึกษาสภาพการสนับสนุนส่งเสริมและอุปสรรคต่อการนำความรู้  
จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน

### ขอบเขตของการประเมิน

1. การประเมินครั้งนี้เกี่ยวข้องกับเฉพาะครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักร้อง  
ในภาคตะวันออก จำนวน 98 คน และนักเรียนจำนวน 60 คน ในกลุ่มโรงเรียน  
บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู  
ประถมศึกษา ซึ่งศึกษาเฉพาะการฝึกอบรมนักร้องในภาคตะวันออก การประเมินครั้งนี้  
ได้ประเมินโครงการในสิ่งต่อไปนี้
  - 2.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม
  - 2.2 พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในขณะที่ฝึกอบรม
  - 2.3 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.4 ความเชื่อเกี่ยวกับแนวทางการเรียนการสอนของผู้เข้ารับ  
การฝึกอบรม

2.5 การเรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.6 การนำความรู้ไปใช้

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

3.1 การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม มีเกณฑ์  
ดังนี้คือ

3.1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรมกับความจำเป็น  
ในการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันทุกข้อ

3.1.2 กำหนดการฝึกอบรมตามกระบวนการฝึกอบรมที่เป็น  
สากล โดยประเมินตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. กำหนดความจำเป็นของการฝึกอบรม
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
3. สร้างเครื่องมือสำหรับประเมินระบบการฝึกอบรม
4. การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
5. การเลือกและจัดลำดับเนื้อหาสาระในหลักสูตร
6. กำหนดเทคนิควิธีในการฝึกอบรม
7. กำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม
8. การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม
9. การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม
10. การคัดเลือกวิทยากร
11. การประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล

3.2 การประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้เกณฑ์ดังนี้  
คือ ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมทุกกิจกรรมการฝึกอบรม

3.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้เกณฑ์  
ดังนี้คือ ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากแบบสอบถาม โดยกำหนดว่า

จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่ำร้อยละ 75 มีความพึงพอใจที่ต่อการฝึกอบรมของแต่ละข้อ ในแบบสอบถาม

3.4 การประเมินความเชื่อเกี่ยวกับแนวทางการเรียนการสอนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้เกณฑ์ดังนี้คือ ค่ามัธยเลขคณิตของการวัดความเชื่อหลังจากการฝึกอบรมมากกว่าค่ามัธยเลขคณิตก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.5 การประเมินการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ดังนี้คือ คะแนนตัวกลางเลขคณิตในการฝึกอบรมมากกว่าตัวกลางเลขคณิตในการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมากกว่ากันอย่างน้อย 15% ของคะแนนเต็ม

3.6 การประเมินการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์ดังนี้คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ตั้งไว้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนกิจกรรมในแบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ร่วมกัน

#### ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผู้ประเมินได้ประเมินด้วยใจเป็นกลาง ตามหลักฐานที่สังเกตได้
2. กลุ่มตัวอย่างคือครูและนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนบางพระ อําเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ด้วยความจริงใจและเต็มใจและตอบแบบทดสอบอย่างเต็มความสามารถ
3. ประชากรของคะแนนผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม มีลักษณะการแจกแจงแบบที่
4. กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรม และปฏิบัติงานตามสภาพความเป็นจริง

#### คำจำกัดความ

การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา หมายถึง การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษา การประเมินความพึงพอใจของครู การประเมินพฤติกรรม การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินความเชื่อและการประเมินผลการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามเกณฑ์ฝึกอบรมในภาคตะวันออก

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนหมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยวิธีการฝึกอบรมทางไกลจากสื่อประสมแก่ครูประถมศึกษา ตามการฝึกอบรมนำร่องในภาคตะวันออก

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครู ทั้งแก่การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปัญหาการฝึกอบรมครู ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จนเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษาของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้ารับการอบรมที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม กำหนดเป็นคะแนน

ความเชื่อของครู หมายถึง ความคิดเห็นของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำร่องในภาคตะวันออกที่ได้จากการตอบแบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน โดยกำหนดเป็นคะแนน

ครู หมายถึง ผู้บริหารและครูสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 ในภาคตะวันออก

นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 ในภาคตะวันออก

สื่อประสม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ได้แก่ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง (Program Text) เทปโทรทัศน์ สไลด์ และแผ่นโปร่งใส

การมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมในขณะ  
ฝึกอบรมนําร่องในภาคตะวันออก ตามบทบาทในการแสดงออกของผู้เข้ารับการ  
ฝึกอบรม เช่นบทบาทผู้พูด บทบาทผู้ฟัง สำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งนั่งดูการ  
ปฏิบัติกิจกรรมก็ถือว่ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม

### ประโยชน์ของการประเมิน

1. ผลการประเมินเป็นประโยชน์แก่สำนักงานคณะกรรมการประณศึกษา  
แห่งชาติ ในอันที่จะปรับปรุงโครงการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม และการจัดบริการ  
ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานตามโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการฝึกอบรม  
ครูประณศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ในโครงการอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย